

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 55/05-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Alexandra Bröstla o sťažnosti P. C. a A. L., obaja bytom O., zastúpených advokátom Mgr. I. P., Z., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 397/95 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. C. a A. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 397/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Dolný Kubín p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 397/95 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. P. C. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. A. L. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Dolný Kubín j e p o v i n n ý uhradiť P. C. a A. L. trovy právneho zastúpenia 23 659 Sk (slovom dvadsaťtritisícšesťstopäťdesiatdeväť slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu Mgr. I. P., Z., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 24. novembra 2004 doručené podanie P. C., P. C. a A. L., všetci bytom O., zastúpených advokátom Mgr. I. P., Z., označené ako „*Sťažnosť na porušenie ústavného práva podľa čl. 48 odst. 2 Ústavy SR a práv zakotvených v ustanovení Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 odst. 1*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že P. C., P. C. a A. L. namietajú zbytočné priet'ahy v konaní Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 8 C 397/95 vo veci ich žaloby o náhradu škody voči odporcovi J. Š., za účasti S. p., a. s., pobočky D., v ktorej sa aj po vydaní medzitýmneho (čiastočného) rozsudku ďalej koná o návrhu na úhradu nedoplatku na výživnom 3 600 Sk a výživnom na deti 800 Sk v zmysle pôvodného návrhu z 3. apríla 1995.

P. C., P. C. a A. L. vo svojej sťažnosti uviedli:

„Návrhom zo dňa 3. 4. 1995 sa sťažovatelia 1-3 domáhali náhrady škody spôsobenej usmrtením ich nebohej manželky a matky J. C. dňa 15. 3. 1993 voči odporcovi J. Š... za účasti vedľajšieho účastníka S. p. a. s. pobočka D.

Okresný súd Dolný Kubín vydal dňa 13. 5. 2003 medzitýmny rozsudok č. 8 C 397/95, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 6. 6. 2003. Uvedeným rozsudkom bol odporca zaviazaný zaplatiť navrhovateľovi v 1. rade P. C. sumu 33.182,- Sk.

Napriek tomu, že žalobný návrh bol podaný na súd ešte v roku 1995 Okresný súd Dolný Kubín do dnešného dňa nerozhodol vo veci v zmysle žalobného návrhu žalobcov 1 - 3. Sťažovatelia 1 - 3 sú presvedčení, že vydaný medzitýmny rozsudok... je len čiastkovým vyriešením dlhodobého sporu a celé konanie č. 8 C 397/95 od samého počiatku je poznačené prietiahmi v konaní. Konkrétne podľa návrhu sťažovateľov prietahy vznikli v konaní jednak do 13. 5. 2003... ale taktiež prietahy trvajú až do dnešného dňa. Už písomným podaním zo dňa 13. 12. 2002 sme žiadali prostredníctvom nášho právneho zástupcu o vytýčenie termínu pojednávania v uvedenej veci, ale doteraz prípad nebol ukončený vydaním konečného rozsudku.“

Na základe uvedených skutočností P. C., P. C. a A. L. navrhujú, aby ústavný súd vyslovil tento nález:

„Ústavný súd... vyslovuje, že v súdnom konaní pred Okresným súdom v Dolnom Kubíne č. 8 C 397/95 došlo v období

- *v období od podania žalobného návrhu do 2. júla 1998,*
- *v období od 2. júla 1998 do 15. júna 1999,*
- *v období od 15. júna 1999 do vydania medzitýmneho rozsudku 13. mája 2003 a*
- *13. mája 2003 do dnešného dňa*

k zbytočným prietahom v konaní, čím bolo porušené ústavné právo sťažovateľov 1 - 3 zakotvené v Ústave SR, čl. 48 odst. 2...

Taktiež aj boli porušené práva sťažovateľa zakotvené v ustanovení Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Dohovor), konkrétne čl. 6 odst. 1 a – Právo na spravodlivé súdne konanie...

Ústavný súd SR prikazuje... , aby Okresný súd Dolný Kubín v konaní č. 8 C 397/95 zjednal nápravu a konal tak, aby k ďalším zbytočným prieťahom nedošlo.

Ústavný súd SR priznáva sťažovateľom 1 - 3... finančné zadostučinenie vo výške jednotlivo po 50 000,- Sk a ukladá Okresnému súdu v Dolnom Kubíne, aby v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia Ústavného súdu SR vyplatil sťažovateľom 1 - 3 sumu po 50.000, Sk spolu teda 150.000,- Sk.

Ústavný súd priznáva sťažovateľom 1 - 3 nárok na náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré, Okresný súd v Dolnom Kubíne je povinný do 10 dní od vydania nálezu poukázať na účet právneho zástupcu sťažovateľov...“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť P. C., P. C. a A. L. na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. II. ÚS 55/05-13 z 18. februára 2005 ju v časti namietajúcej porušenie označených základných práv P. C. a A. L. (ďalej len „sťažovatelia“) prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 15. marca 2005 právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľov v odpovedi na výzvu oznámil ústavnému súdu listom doručeným 21. apríla 2005, že súhlasí s tým, aby sťažnosť bola prerokovaná bez ústneho pojednávania.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti zo 7. apríla 2005 (sp. zn. Spr. 228/05 doručené ústavnému súdu 14. apríla 2005) okrem iného uviedol:

„... Žaloba vo veci bola súdu doručená 13. 4. 1995. 20. 11. 1996 právny zástupca navrhovateľov urgoval vytýčenie termínu pojednávania, ktorú žiadosť zopakoval aj 16. 9. 1997. Dňa 2. 3. 1998 súd zaslal žalobu na vyjadrenie odporcom. Dňa 24. 3. 1998 opätovne

urgoval právny zástupca navrhovateľov vytyčenie termínu pojednávania, pričom prvé pojednávanie sa uskutočnilo 2. 7. 1998 a bolo odročené z dôvodu, že právny zástupca navrhovateľov požiadal súd o poskytnutie lehoty na možnosť mimosúdneho vysporiadania. Keďže medzi účastníkmi konania k dohode nedošlo, súd vytyčil termín pojednávania na 15. 6. 1999, pričom 14. 6. 1999 požiadal právny zástupca navrhovateľov o prerušenie konania z dôvodu prebiehajúcich rokovaní medzi odporcom v II. rade a českou poisťovňou, ktorá mala poskytnúť poistné plnenie P. C. Pojednávanie bolo z toho dôvodu odročené na neurčito. Ďalšie pojednávanie bolo vytyčené na deň 3. 2. 2000, ale bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Ďalšie pojednávanie vo veci bolo vytyčené 5. 4. 2001. Na uvedenom pojednávaní zástupca navrhovateľov zbral žalobu voči odporcovi v II. rade v celom rozsahu späť a navrhol, aby vystupoval ako vedľajší účastník v spore. Na základe toho súd konanie voči odporcovi v II. rade zastavil. Na žiadosť zástupcu navrhovateľov súd pojednávanie odročil na neurčito s poskytnutím lehoty 1 mesiaca na prípadné vyriešenie predmetu sporu. Následne súd podaniami doručenými zástupcovi navrhovateľa dňa 31. 5. 2001 a 3. 7. 2001 urgoval správu o stave mimosúdnych rokovaní. Dňa 6. 7. 2001 bolo súdu doručené deliberačné prehlásenie žalobcu. Súd vytyčil ďalší termín pojednávania na deň 24. 1. 2002, ktoré bolo dňa 10. 1. 2002 zrušené z dôvodu stavebných prác v budove Okresného súdu Dolný Kubín a súčasne bol určený nový termín pojednávania na 7. 3. 2002, ktoré bolo odročené vzhľadom na výpoveď odporcu v I. rade, ktorý uviedol, že nárok navrhovateľov je ochotný riešiť po plnení poisťovňou a tiež s ohľadom na vyjadrenie vedľajšieho účastníka – S. p. Dňa 18. 11. 2002 došlo k zmene zástupcu navrhovateľa. Ďalší termín vo veci bol určený na 18. 3. 2003, ktoré pojednávanie bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa vytyčila opätovne termín pojednávania na 13. 5. 2003, na ktorom pojednávaní bol vyhlásený medzitémny rozsudok (fakticky išlo nielen o medzitémny, ale aj o čiastočný rozsudok), ktorým bol odporca zaviazaný zaplatiť P. C. sumu 33.182,- Sk ako úhradu pohrebných nákladov a náhradu škody v lehote do 15. dní od právoplatnosti rozsudku a súd konanie o sumu 7.750,- Sk zastavil. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 6. 6. 2003. Od tohto termínu súd vo veci nekonal.

Je potrebné uviesť, že zákonnou sudkyňou vo veci od podania žaloby do 1. 10. 2003 bola JUDr. B. S., ktorá sa ku dňu 1. 10. 2003 vzdala funkcie sudkyne. Na základe opatrenia

predsedu Okresného súdu Dolný Kubín č. 29 z r. 2003 sa vo veciach JUDr. B. S., napadnutých do 1. 10. 2003, dňom 1. 10. 2003 stal zákonným sudcom JUDr. M. S. Keďže JUDr. M. S. sa taktiež vzdal funkcie sudcu z dôvodu odchodu do invalidného dôchodku (k 1. 11. 2003), na základe opatrenia predsedu súdu Dolný Kubín č. 32, zo dňa 31. 10. 2003, bola prerozdelená časť vecí reg. C po odchádzajúcich sudcoch, v ktorých ako zastupujúci sudcovia JUDr. B. a JUDr. P. vytýčili pojednávanie, alebo ustanovili znalca. Opatrením predsedu súdu č. 33 zo dňa 17. 12. 2003 som bol poverený vykonávaním funkcie sudcu na dočasne neobsadenom funkčnom mieste sudcu ohľadne vecí po JUDr. S. V tom čase v dôsledku odchodu troch sudcov v priebehu mesiacov september a október 2003 zostali zo siedmich sudcov, ktorí dovtedy na tunajšom súde pôsobili, fyzicky pracovať len štyria sudcovia, pričom proces obsadenia troch voľných miest sudcov trval takmer rok. V tomto období na tunajšom súde pôsobiaci sudcovia neboli schopní zabezpečiť plynulé vybavovanie ani tých vecí, ktorých boli zákonnými sudcami a nie ešte aj plynulé vybavovanie vecí po odchádzajúcich sudcoch, v ktorých boli poverení vykonávaním funkcie sudcu na dočasne neobsadenom funkčnom mieste sudcu... V súvislosti s vymenovaním JUDr. J. V. a JUDr. R. S. za sudcov a ich pridelením na výkon funkcie na Okresný súd Dolný Kubín, bolo vydané opatrenie č. 20 zo dňa 17. 9. 2004, podľa ktorého zákonnou sudkyňou vo veciach C, ktorých zákonným sudcom bola k 1. 10. 2003 JUDr. B. S., sa stala JUDr. J. V. Táto sudkyňa týmto prebrala veľké množstvo nerozhodnutých civilných vecí, prakticky vo všetkých prípadoch reštančných a viacerých aj starších ako predmetná vec, ktoré postupne dávala do obehu. Vo veci bol určený termín pojednávania na deň 20. 5. 2005.“

Okresný súd súčasne oznámil, že netrvá na tom, aby ústavný súd konal vo veci samej na ústnom pojednávaní.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, a porušenia práva upraveného

v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu sp. zn. 8 C 397/95.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú 1) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka súdneho konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 397/95 ide o žalobu s'ťažovateľov o náhradu škody spôsobenej usmrtením manželky, resp. matky pri dopravnej nehode. Žaloby tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú. Pri sústredenom postupe okresného súdu ju možno uzavrieť bez zbytočných priet'ahov v konaní.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 8 C 397/95, bolo správanie s'ťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd zistil, že s'ťažovatelia, resp. ich právni zástupcovia svojím správaním zásadne neprispeli k celkovej dĺžke konania.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu vo veci sp. zn. 8 C 397/95 zistil nasledovné skutočnosti:

S'ťažovatelia podali 13. apríla 1995 žalobu okresnému súdu. Po urgenciách právneho zástupcu (20. novembra 1996 a 11. septembra 1997) okresný súd urobil prvý úkon vo veci 2. marca 1998, teda po takmer 35 mesiacoch od podania žaloby.

Okresný súd ďalej vo veci nariadil päť pojednávanií (2. júla 1998, 15. júna 1999, 5. apríla 2001, 7. marca 2002 a 13. mája 2003), pričom bol nečinný v období od 3. februára 2000 do 15. februára 2001, t. j. počas jedného roka. Po pojednávanií 13. mája 2003, na ktorom okresný súd po deviatich rokoch vydal medzitýmny a čiastočný rozsudok vo veci, urobil prvý úkon až 8. apríla 2005, t. j. takmer po dvoch rokoch (nariadenie pojednávania na 20. máj 2005). K nečinnosti okresného súdu v období po 13. máji 2003 a k zmenám v osobe zákonného sudcu sa vo svojom stanovisku vyjadril predseda okresného súdu (v súčasnosti koná vo veci od 17. septembra 2004 štvrtá zákonná sudkyňa).

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že konanie okresného súdu vo veci sp. zn. 8 C 397/95 ani po období takmer viac ako desiatich rokov od podania žaloby nie je právoplatne skončené (medzitýmny rozsudok bol vydaný po deviatich rokoch). Preto ústavný súd rozhodol, že v uvedenom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľov ešte právoplatne skončené, ústavný súd v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 8 C 397/95 ďalej konal bez zbytočných prietáhov.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 8 C 397/95 ďalej konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto rozhodol aj o žiadosti sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Sťažovatelia žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia jednotlivo po 50 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnili doterajším postupom okresného súdu a tým, že zbytočné prietahy v konaní im znemožnili získať finančné prostriedky z uplatneného nároku na náhradu škody.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prietahom, ako aj celkovú doterajšiu dĺžku konania vo veci sp. zn. 8 C 397/95, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovatelia sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinili, a zohľadňujúc ďalšie konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľov sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk každému zo sťažovateľov za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľom vznikli v súvislosti s ich zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom Mgr. I. P., v sume 23 659 Sk [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb], pričom vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2003, ktorá bola 13 602 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2004) a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2004,

ktorá bola 15 008 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2005). Úhrada bola priznaná za dva úkony po 4 530 Sk pri znížení základnej sadzby o 20 % a po 140 Sk režijný paušál a za dva úkony po 2 501 Sk pri znížení základnej sadzby o 20 % a po 150 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2005